
*D.L. Kyryk***Microbiological diagnosis of campylobacteriosis infections****Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education, Kyiv**

Introduction. Food toxicoinfections of zoonotic etiology like campylobacteriosis, salmonellosis and yersiniosis are widespread in the countries of the European Union (EU). In Ukraine, official registration of campylobacteriosis remains low, 0.9 to 100,000 of population. This is due to the limited use of modern methods of microbiological diagnosis of this infection during routine examination of patients with acute intestinal infections (AII). In our country the problem of studying campylobacteriosis is at the initial stage, so the lecture on that topic is important.

Aim. To improve the knowledge of physicians there is given the modern view on the problem of microbiological diagnostics of campylobacteriosis.

Results. The lecture describes the modern methods of microbiological diagnosis of campylobacteriosis, like: accelerated indication of *Campylobacter*, bacteriological by using diagnostic systems (strips), molecular genetic methods of identifying the genotype of the pathogen.

Conclusions. It is necessary to create a new personalized approach to complex examination of patients on campylobacteriosis infection, to define alternative therapies regarding genotype peculiarities and the origin of infectious agents.

Key words: campylobacteriosis, microbiological diagnostics, express indication, genotyping, polymerase chain reaction.

Відомості про автора:

Кирик Дмитро Леонідович - д.мед.н., професор кафедри мікробіології і епідеміології НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9, тел.: (044) 205-49-74.

УДК 614.2.07

© КОЛЕКТИВ АВТОРІВ, 2016

*Г. Г. Луньова, О. П. Завадецька, О. А. Олійник,
Л. І. Сергієнко, Т. Т. Федорова, Є. О. Кривенко,
С. І. Архипова*

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИЙОМИ ВИКЛАДАННЯ НА ЦИКЛАХ
ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ МОРФОЛОГІЧНОЇ
СПРЯМОВАНОСТІ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «КЛІНІЧНА
ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА»**

**Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика, м. Київ**

Вступ. Одним з основних напрямків поліпшення освіти в системі післядипломної підготовки є проведення циклів тематичного удосконалення з найбільш актуальних питань лабораторної медицини. Особливе місце серед них займають цикли, присвячені цитопатології. В статі розглядаються прийоми викладання учбового матеріалу на циклах тематичного удосконалення морфологічної спрямованості.

Мета. Визначити найбільш ефективні прийоми викладання на циклах тематичного удосконалення морфологічної спрямованості.

Основна частина. Поряд з традиційними методами подання матеріалу рекомендуються проведення семінарських та практичних занять з урахуванням особливостей дослідження клітинного матеріалу. До них можна віднести роботу з «німіми» препаратами на контрольних заняттях, участь в діагностично-консультативній роботі кафедри, що стимулює самостійну роботу слухачів, проведення семінарів-демонстрацій препаратів, зібраних в єдиний тематичний блок тощо.

Висновки. Залучення новітніх технологій в педагогічну практику таких, як дистанційне навчання, робота на Інтернет-сайтах, використання електронних посібників виведе викладання матеріалу на циклах тематичного удосконалення на більш високий рівень і дасть можливість значно розширити коло слухачів.

Ключові слова: цикл тематичного удосконалення, клінічна лабораторна діагностика, післядипломна освіта.

Вступ. Рівень кваліфікації лікаря-лаборанта має першочергове значення при вирішенні питань лабораторної діагностики захворювань, тому покращення якості освіти є основним напрямком сучасної системи післядипломної підготовки спеціалістів. Цикли тематичного удосконалення (ТУ) з найбільш актуальних питань клінічної лабораторної діагностики сприяють набуванню необхідних теоретичних знань і практичних навиків [1].

Враховуючи потреби практичної медицини, необхідне постійне корегування існуючих і введення нових програм циклів ТУ. В спеціальності «Клінічна лабораторна діагностика» особливе місце займають цикли, присвячені патології. На них, крім різних питань, обговорюється актуальна тема цитологічної діагностики новоутворень. Хоча такі цикли проводяться для слухачів, які вже мають базові знання по спеціальності, морфологічний аспект у викладанні тематики потребує особливі методи і підходи. Прикладом може бути цикл ТУ з цитологічної діагностики захворювань шийки та тіла матки. Враховуючи загальновідомий високий відсоток ураження цього органу патологічними процесами, в тому числі, і цервікальним раком, і згідно з «Руководством по борьбе с раком шейки матки» ВООЗ від 2005 р. для підвищення ефективності проведення скринінгових програм [2], зрозуміла необхідність циклів удосконалення з цієї тематики. Класична схема діагностики запальних, передракових і злоякісних уражень шийки матки ґрунтується на цитологічному дослідженні. Цервікальний рак розглядається як хвороба, яку можна попередити, тому що патологія, яка йому передедує, виявляється за допомогою ексфолюативної цитології і при необхідності лікується з мінімальною кількістю побічних ефектів [3].

Кафедра клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика проводить цикли ТУ, які присвячені захворюванням жіночих та чоловічих статевих органів, а саме «Цитологічна діагностика захворювань шийки та тіла матки», «Дослідження еякуляту в діагностиці чоловічого непліддя», «Лабораторна діагностика захворювань жіночих та чоловічих статевих органів».

Мета дослідження: визначити найбільш ефективні прийоми викладання на циклах тематичного удосконалення морфологічної спрямованості.

При викладанні матеріалу на циклах ТУ морфологічної спрямованості за спеціальністю «Клінічна лабораторна діагностика» застосовуються всі види навчання: лекції, семінарські та практичні, контрольні та залікові заняття, самостійна робота, участь в консультативно-діагностичній роботі кафедри. В педагогічному процесі використовуються інтерактивні методи викладання матеріалу, коли між викладачем і слухачами відбувається діалог,

це перетворює навчання в захоплюючий процес, який сприяє розвитку дослідницьких навичок у слухачів [4].

Найважливішою формою викладання залишаються лекції. В лекціях надаються сучасні погляди стосовно найбільш важливих проблем в лабораторній медицині. Композицію лекції необхідно постійно удосконалювати, об'єднуючи в єдине ціле суто теоретичну частину з ілюстрованим показом у вигляді презентацій, що дозволяє донести до слухачів логічне розуміння даної теми. Безперечно, краще сприймаються слухачами лекційні та семінарські заняття, якщо тема викладається не тільки в усній формі, але й ілюструється візуально за допомогою мультимедійних презентацій, з використанням інтерактивних засобів донесення матеріалу, анімаційних фільмів [5]. Таким чином, фахівці з клінічної лабораторної діагностики мають можливість краще запам'ятати якісні морфологічні зміни на клітинному рівні для вирішення питань диференційної діагностики при різних патологічних станах.

При розподілі навчальних годин, як завжди, пріоритет належить практичним заняттям. Тут проходить набуття власного досвіду, здійснюється опанування практичними навиками та удосконалюються здібності до діагностичного процесу. Особливості фаху «Клінічна лабораторна діагностика» в розділі «Цитопалогія» вимагають орієнтуватися в мікродеталях морфологічних препаратів, вміти інтерпретувати отриману інформацію та робити конкретні висновки. Для осмислення знань, їх систематизації, формування вмінь, використовуються такі методи, як робота з "німими" препаратами. Така тактика дає можливість лікарю-клініцисту здійснювати подальший діагностичний процес в необхідному напрямку для встановлення точного діагнозу.

Одним з видів навчання на циклах ТУ може бути залучення слухачів до діагностично-консультативної роботи, яка здійснюється на кафедрі. Це дозволяє на конкретному прикладі навчити планувати діагностичну тактику та рекомендувати відповідну літературу. Такий підхід стимулює самостійну роботу у слухачів, яка в післядипломній освіті фахівців має велике значення [5]. Створення інформаційної бази для самостійної роботи дозволяє підвищити ефективність навчального процесу на циклах і створює умови для подальшої роботи слухачів з рекомендованою літературою, особливо в умовах обмеженого доступу до мережі Internet.

Семінарські заняття на циклах ТУ пов'язують теоретичне засвоєння конкретної теми та застосування набутих знань на практиці. Саме на семінарських заняттях розглядаються розділи програми, викладені в лекційному матеріалі. За змістом семінари поділяють на інформаційні, дослідні та контрольні [5]. До семінарів, які є інформаційними відносяться семінари-демонстрації препаратів за найбільш важливим темам. Перегляду препаратів, які зібрані в єдиний інформаційний тематичний блок, передумовою обговорення теми. Наприкінці семінару робляться підсумки, з обов'язковим підкресленням морфологічних ознак обговорюваних клітин. На семінарах-колоквіумах широко застосовуються ситуаційні задачі, які допомагають при розгляді окремих діагностичних випадків провести диференційний діагноз, прийняти оптимальне рішення в конкретній клінічній ситуації, а також дозволяють викладачеві оцінити рівень знань слухачів. З метою їх закріплення пропонуються ситуаційні задачі різного ступеня складності, які включають клініко-діагностичне тлумачення отриманих результатів

лабораторних досліджень. Це особливо важливо для фахівців з клінічної лабораторної діагностики, серед яких є як лікарі-лаборанти, так і біологи, які мають інший рівень професійної підготовки.

Контроль є дуже важливою складовою частиною навчання на циклах ТУ. Його вдала організація допомагає процесу формування клініко-діагностичного мислення фахівця, завдяки якому лікар-лаборант може бути консультантом лікуючого спеціаліста з питань лабораторної медицини. Для визначення початкового рівня та заключного контролю на циклах ТУ застосовується тестове опитування за допомогою комп'ютерної програми, яка дає можливість за короткий час оцінити рівень підготовки спеціаліста з теоретичних питань. Контроль набутих практичних умінь і навичок здійснюється на практичних заняттях. В кінці циклу проводиться залік-співбесіда.

Значна увага приділяється викладачами кафедри клінічної лабораторної діагностики роботі над створенням навчальних посібників для позааудиторної роботи над окремими темами, готуються методичні матеріали для самостійної роботи. Система післядипломної освіти потребує використання новітніх технологій, наприклад, включення елементів дистанційного навчання. Вже давно виникла необхідність перегляду вимог до форм навчання, контролю і підтвердження професійних компетенцій, що передбачає подальше використання дистанційних технологій, удосконалення методичного забезпечення освітнього процесу, підготовка не тільки електронних навчальних посібників, а й програмного забезпечення [6, 7]. Це дозволить, за рахунок цілого ряду переваг сучасних технологій, надати й обробити інформацію (комп'ютерної технології, Internet та інше), підвищити ефективність самостійної роботи слухачів, надати нові можливості для творчості, оволодіти та закріпити професійні навички. Але така форма навчання можлива при усуненні часових, територіальних, фінансових питань, і насамперед, наявності рівня обізнаності спеціаліста з сучасними технологіями.

З метою удосконалення отриманих теоретичних знань та набутих практичних навичок ми рекомендуємо подальше підвищення кваліфікації на робочих місцях в науково-дослідних інститутах та діагностичних центрах. Це поглибить рівень практичної підготовки молодих фахівців до самостійної професійної діяльності.

Висновки. В системі післядипломної підготовки цикли ТУ з актуальних питань лабораторної діагностики посідають важливе місце. Поряд з традиційними методами викладання на циклах ТУ морфологічної спрямованості застосовуються прийоми, які збільшують сприйняття матеріалу, а саме: робота з «німими» скельцями, проведення семінарів-демонстрацій препаратів, які зібрані в єдиний тематичний блок, розгляд ситуаційних задач, участь в діагностичній роботі кафедри. Залучення новітніх технологій в педагогічну практику таких, як дистанційне навчання, робота на Інтернет-сайтах, використання електронних посібників, виведе викладання матеріалу на циклах ТУ на більш високий рівень і дасть можливість значно розширити коло слухачів.

Література

1. Цикли тематичного удосконалення в структурі післядипломної підготовки фахівців з клінічної лабораторної діагностики / Луцьова Г.Г, Ліпкан Г.М., Олійник О.А. // Збірник наукових праць співробітників НМАПО ім. П.Л. Шупика. – Київ, 2011. – В. 20, Кн.1. – С.727-730.

2. Значимость применения методов лабораторной диагностики в скрининге рака шейки матки / Лунёва А.Г., Погорелая Л.И., Федорова Т.Т., Олійник О.А. // Лабораторная диагностика. Восточная Европа. – 2014. - № 3.- С. 19-26.

3. Шейка матки. Цитологический атлас / Э. Титмуш, К. Адамс; пер. с англ. под ред. Н. И. Кондрикова. – М.: Практическая медицина, 2009. – 251 с.

4. Актуальність нових підходів до післядипломної освіти фахівців з лабораторної медицини / Луньова Г.Г., Федорова Т.Т., В'юницька Л.В., Олійник О.А., Погоріла Л.І. // Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції «Проблеми інтеграції української медичної освіти у світовий освітній простір». - Тернопіль, 2009.- С. 272-273.

5. Психология и педагогика высшей школы /Л. Д. Столяренко [и др.]. – Ростов н/Д: Феникс, 2014. – 620 с.

6. Краснов В. В. Підвищення кваліфікації викладачів в системі медичної освіти – проблеми та перспективи / Краснов В. В. // Збірник наукових праць науково-практичної конференції з міжнародною участю «Вища медична освіта: сучасні виклики та перспективи». - 2016. – С. 117-121.

7. Модернізація програм та методики циклів підвищення кваліфікації викладачів / Остапюк Л. І., Процюк Р. Г., Чешук В. Є., Тимошенко І. О. // Збірник наукових праць науково-практичної конференції з міжнародною участю «Вища медична освіта: сучасні виклики та перспективи». - 2016. – С. 183-188.

***А. Г. Лунева, Е. П. Завадецкая, Е. А. Олейник, Л. И. Сергиенко,
Т. Т. Федорова, Е. А. Кривенко, С. И. Архипова***

Методологические приемы преподавания на циклах тематического усовершенствования морфологической направленности по специальности «Клиническая лабораторная диагностика»

Национальная медицинская академия последипломного образования имени П. Л. Шупика, г. Киев

Вступление. Одним из основных направлений улучшения образования в системе последипломной подготовки является проведение циклов тематического усовершенствования по наиболее актуальным вопросам лабораторной медицины. Особое место среди них занимают циклы, посвященные цитопатологии. В статье рассматриваются приемы преподавания учебного материала на циклах тематического усовершенствования морфологической направленности.

Цель. Определить наиболее эффективные приемы преподавания на циклах тематического усовершенствования морфологической направленности.

Основная часть. Наряду с традиционными методами представления материала рекомендуются проведения семинарских и практических занятий с учетом особенностей исследования клеточного материала. К ним можно отнести работу с «немыми» препаратами на контрольных занятиях, участие в лечебно-консультативной работе кафедр, которые стимулируют самостоятельную работу слушателей, проведение семинаров-демонстраций препаратов, собранных в единый тематический блок, и т.д.

Выводы. Привлечением новейших технологий в педагогическую практику таких, как дистанционное обучение, работа на Интернет-сайтах, использования электронных пособий выведет преподавание материала на циклах тематического усовершенствования на более высокий уровень и позволит значительно расширить круг слушателей.

Ключевые слова: цикл тематического усовершенствования, клиническая лабораторная диагностика, последипломное образование.

G. Lunova, O. Oliinyk, L. Sergienko, O. Zavadetskaya, T. Fedorova, E. Kryvenko, S. Arkhypova

Methodological approaches to teaching on thematic advanced courses of morphological orientation in the specialty of “Clinical laboratory diagnostics”

Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education

Introduction. One of the main directions of improvement of education in the system of postgraduate training is holding the thematic advanced courses on the most topical issues of laboratory medicine. The courses on cytopathology are of special importance. There are considered the methods of teaching on the thematic advanced courses on morphology in the article.

Aim. To determine the most effective methods of teaching on the thematic advanced courses on morphology.

Materials and Methods. It is recommended to conduct seminars and practical lessons taking into account peculiarities of the study of cellular material. They are: working with “dumb” drugs on the control classes, the participation in diagnostic counseling work of the Department, workshops with demonstrations of the drugs.

Conclusions. Using latest technologies in teaching practice (e-learning, work on websites, use of electronic AIDS) will bring the teaching process on the thematic advanced courses to a higher level. And It will allow to expand a circle of listeners.

Key words: thematic advanced courses, clinical laboratory diagnostics, post-graduate education.

Відомості про авторів:

Луньова Г.Г. – д.мед.н., професор, завідувач кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул.. Дорогожицька, 9, тел.: (044) 205-75-20.

Завдецька О.П. – доцент, к.мед.н., кафедра клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул.. Дорогожицька, 9, тел.: (044) 205-75-20.

Олійник О.А. – доцент, к.мед.н., кафедра клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул.. Дорогожицька, 9, тел.: (044) 205-75-20.

Сергієнко Л.І. – доцент, к.мед.н., кафедра клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул.. Дорогожицька, 9, тел.: (044) 205-75-20.

Федорова Т.Т. – доцент, к.мед.н., кафедра клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул.. Дорогожицька, 9, тел.: (044) 205-75-20.

Кривенко Є.О. – к.мед.н., кафедра клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул.. Дорогожицька, 9, тел.: (044) 205-75-20.

Архипова С.І. – клінічний ординатор кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул.. Дорогожицька, 9.